

Pretiuu pnenumeratiunei
pentru partile Austriei si
Ungariei: pe 1. ann 4 fl.
pe 1/2 ann 2 fl. v. a.
pentru alte tieri 5 fl. la
annu.

SPERANTIA.

Fóia literaria-besericésca.

Banii de pnenumeratiune
si corespundintiele sunt
de a se adresá franco
catra Redactiunea „Spe-
rantiei”, la Aradu, strat'a
Capellei, Nr. 26.

Organulu teologiloru romani din Aradu.

Foi'a acést'a sub redactiunea colegiale a membriloru societati de leptura si sub auspiciile superioritati scolastice
ese de doue ori la luna, anume la 1. si 15. a fiescearei lune.

Despre sinodu.

In sambat'a trecuta, adecà in 10. I. c. si'a terminatu Sinodulu eparchialu aradanu siedintiele. Despre obiectele pertractate in transulu nu voimu a vorbi aci mai pe largu, presupunandu, cumcà dorintiei on. nostri lectori cu multu mai bine se va satisfice, decà mai la vale le vomu pune spre cetire in rondu tóte protocólele sinodale. *) Pentrucà nu accentuamu cu acést'a ocaziune unele obiecte mai ponderóse, pertractate in siedintiele sinodale, ni e pedeca ingustulu spatiu de care dispunemu, — esindu foi'a nóstra numai de doue ori la luna. — In meritulu organisarei, reducerii si clasificarii parochiiloru, despre care inainte de sinodu ne ocupamu cu atàta interesare, nu s'a potutu face nimica, de ór'a ce comisiunea organisatoria incredintiata cu acést'a operatiune nu si'a finitu lucràrile, si asia nu a potutu substerne sinodulu neci unu planu perfectu de organisare, asia dara suntemu remasi si pre viitoriu, in privinti'a acést'a pe langa conditiunile betrane,

In decursulu siedintieloru a fostu cea mai buna concordia, armonia si contielegere asia, incàtu de ar fi avutu la dispusetiune nescari fonduri insemnate, in decursu de o septemana ar fi pusu scól'a si biseric'a nationala cu unu seculu mai nainte. Inse chiar' din lips'a fonduriloru si a baniloru, cele mai insemnate afaceri au remasu nerealisate.

Pentru sum'a votata de diet'a tieriei, pe séma bisericeii orientale, fiindu aceea incà ne impartita intre crestinii ortodossi; din partea sinodulu eparchialu de aicea, s'a facutu o representatiune la ministeriu, pentru de a fi cu precautiune la Eparchi'a aradana, care representatiune sona astfeliu:

*) De ór'a ca despre cele intemplete in siedinti'a I si II. annu impartasitu pre on. nostrii cetitori, acum'a vomu incepe publicarea protocóloru numai dela siedinti'a III.

Nrulu 14/1871.

Dela Sinodulu eparchialu gr. o.: Aradauu.

Inaltu Ministeriu ung. reg. de cultu si instructiunea publica!

Este cunoscutu Inaltulu Ministeriu incà din reprezentatiunea acestui Sinodu substernuta sub datulu 27 Maiu 1870. Nr. 528. prevediuta cu gratiós'a resolutiune dato 10 Augustu 1870 Nr. 12736. cumcà nou'a organisatiune a acestei eparchie, basata pe statutulu organicu sanctionatu prin Maiestatea Sa Regele Apostolicu, nu se póte pune in lucrare din lips'a speseloru necesarie; care lipsa insà abstragendu dela aceea cà suntemu la inceputu, si cumcà veri-care inceputu este greu, obvine mai cu séma din fatal'a impregiurare cumcà pàna la despartirea nóstra de ierarchi'a serbésca tóte contribuirile nóstre au incursu in fondurile aministrate prin serbi. unde suntu si pàna in diu'a de astadi. cumcà partea ce pe dreptulu ni compete din averea comuna pe langa tóta neobosit'a nisuintia si de multe ori repetit'a solicitare. neci cu cele mai extreme sacrificie nu ni-a succésu incà a o scóte de sub administrarea ierarchiei serbesei, si in fine cumcà pasii intreprinsi incà din Sinodulu anului trecutulu pentru crearea unui fondu diecesanu, parte pentru scurtimea timpului, parte pentru calamitatea ce a ajunsu in genere pre credintiosii acestei eparchie in annulu trecutulu, cercetatu de ploi si esundari estraordinarie — nu au potutu deveni incoronati de unu succésu imbucuratoriu.

Deci éra-si suntemu constrinsi a recurge la acelu ajutoriu. care marit'a dieta a binevoitu a-lu notá in annulu acést'a pentru acoperirea lipselora bisericeii gr. orientale din patria.

Este sciutu cumcà din ajutoriulu votatu de 100,000 fl. dupa datin'a de pàna acum'a 50,000 se tramitu pe sém'a Archidiecesei din Transilvani'a; urméza decí

ca restulu de 50,000 fl. se se împartia între partea romana si cea serbésca a bisericeii ortodosse din Ungari'a.

Acestu sinodu este pe deplin convinsu, cumcà Inaltulu Ministeriu va împarti acést'a suma dupa dreptate si ecitate, privindu unicu numai la lips'a nóstra; cu tóte aceste inse eugeta a nu gresi decumva prin acést'a representatiune respective rogare umilita si-descopere in ce modu si in ce proportiune ar' dori, se-si capete partea sa, din acelu ajutoriu votatu, dieces'a reprezentata prin trensulu.

Încàtu privesce *modulu* e de acea convingere acestu Sinodu, cumcà atàtu scopulu ce l'a avutu marit'a dieta cându a votatu acelu ajutoriu, càtu si interesele si drepturile autonomice garantate prin lege a le bisericeii ortodosse, mai siguru si mai bine se voru ajunge, decumva fiesce care diecesa si-va capetá partea ce-i compete la adres'a capului-episcopului seu, care apoi va ave a o întrebuintiá conformu dispusetiuniloru Sinodului respectivu, între marginile budgetului votatu — precum fórte cu tactu si întieptiesce se urméza acést'a din partea Inaltului Guvernu, facia cu Arhidieces'a Transilvana.

Deci cuot'a ce compete romaniloru ortodossi din Ungari'a, împertita in proportiune drépta între die-

cesele Aradului si Caransebesiului ar' fi se se tramita Episcopiloru acestoru diecese.

Ér' încàtu privesce *proportiunea* între romani si serbi, aci trebue se se iée in drépta consideratiune: numerulu credintiosiloru, lipsele si medilócele loru materiale, càci pâna cându in diecesele romane a Aradului si a Caransebesiului numerulu credintiosiloru este aprópe la unu milionu; in diecesele serbe abia suntu la 400,000 de suflete. Lipsa asiá dicendu diecesele serbe neci nu au, càci pâna cându noi ne lup-tamu cu greotatile începutului, ele sunt organizate mai demultu, afarà de aceea, cea mai mare parte a credintiosiloru nostri locuindu in partile cele mai vitrege a le tierii, suntu asupriti de seracia si neajunsuri materiali de tóte dilele, ér' serbii ocupandu locurile cele mai manóse ale tierii suntu binecuventati cu bunastare emininte. Apoi in fine medilócele nóstre materiali neci nu potu veni in comparatiune cu ale serbiloru, càci pâna cându ei favoriti de sórte atàtu in trecutu càtu si in presinte in tóta privinti'a. — dispunu de fondurile consideraveri cam de 3 milióné florini, noi nu dispunemu neci de unu fondu, ér' de recourse fórte slabe.

Mai este de a-se considerá apoi la împartirea

Foisióra.

Despre crescere si mai cu séma despre crescerea juneloru romane.

(Urmare.)

Prin crestinismu a ajunsu crescerea de a fi, ce trebe sè fie. — Desvoltarea fisica a casteloru militarie e *sub* demnitatea omenésca; rutin'a religiuinaria a casteloru pagane e o revoltare contra moralului adevratu: crestinismulu a fostu viéti'a adevratului, elu a tinsu a desvoltá spiritulu moralului, nobléti'a fiintiei omenesci. — Nu cá braminulu in cela ascunsa, ci sub ceriulu liberu in naintea lumii eliberate, au pasitu apostolii; si nu cu secrete, cu misterii, ci cu adevurii eterne au voitu ei se conduca lumea, apostolii nu au fostu insielatori ci pastorii, invetiatorii credintiosiloru; apostolii nu s'au nizuitu a tiené pre ai sei in intunerecu, ei nu au pututu invinge numai prin lumina. — Ei au profesatu moralulu si au trebuitu sè se nizuiésca ca nu numai ei, ci si credintiosii se póta pricepe acestu moralu, ca se fie însufletiti de sublimitatea lui tocmái asiá, ca cei, cari-lu profesáu.

Asia vedemu, cumcà dela începutulu vietiei crestinesci clerulu nu e decatu o clasa de invetiatori.

Clerulu cresce nainte de tóte cleru. Chemarea preotiésca a cerutu totu deun'a, cumcà preotulu se stè la nivoulu culturai generale a timpului seu ba chiaru si peste acestu nivou. Clerulu a fostu in seclii trecuti clas'a ómeniloru liberi si culti. — Crescerea clerului a trebuitu se fia un'a adevrata; si au trebuitu se tinda la adevrat'a desvoltare spirituala, càci numai prin cultura si-potea ajunge chemarea.

Mai tardiu vedemu, cumcà clerulu cresce si fii nobilimei: crescerea se generalizéza. Celu ce voiesce o cultur'a mai generala, merge la cleru, care e singurulu posesoru alu ei.

Clerulu cresce in fine dela începutu pâna adimás'a credintiosiloru sei. Preotulu e servulu lui Ddiu si invetiatoriulu credintiosiloru; biserica e casa de rogatiune si scóla, unde afla fiecare nutrementu spiritualu, se adépa cu adevururile vietiei.

Acést'a a fostu si e chemarea clerului facia cu desvoltarea spirituala, a omenimei.

Desvoltandu-se lumea crestina prin crestinismu

partii romane totu impregiurarile de mai susu si chiar, intre diecesele romane.

Si anume:

a) cumcà dieces'a Aradului are mai cu 200,000 de sufflete mai multe decâtu a Caransebesiului.

b) Cuncà dieces'a Aradului are doue consistórie unulu in Aradu si altulu in Oradea mare; ér' a Caransebesiulu numai unulu.

c) Cuncà credintiosii din districtulu consistóriului Oradanu suntu farà asemanare mai seraci decâtu cialalti.

Dreptu aceea si-iè voi'a acestu Sinodu a rogá pre Inaltulu Ministeriu, ca apretinundu tóte aceste impregiurari din restulu 50,000 fl. v. a. din ajutoriulu mentionatu de 100,000 fl. votati prin marit'a dieta pe séma bisericei gr. or. din patria, se bine voiésca a resolvi pentru biserica romana gr. or. o cuota corespondietóre numerului sufleteloru si lipseloru loru materiale, ér' acést'ajimpartindu-o totu dupa considerantiele enarate intre diecesele romane a Aradului si Caransebesiului; sum'a ce compete acestei diecese se se trimita conformu dispusetiuniloru aceestui Sinodu.

Datu din siedinti'a a III a Sinodului eparchialu gr. or. aradanu tienuta in $\frac{6}{18}$ Apriliu 1871

Procopiu Ivacicoviciu, m. p.
presiedinte.

Parteniu Cosm'a, m. p.
not. generalu.

Siedintia III.

tienuta in $\frac{19}{6}$ Apriliu.

Presiedinti'a ordinaria. Notariu: Georgiu Pop'a

Nr. 19. Siedinti'a se deschide la 9. óre a. m. cu cetirea protocolului despre siedinti'a trecuta, carele

Se autentica:

Nr. 20. Teodoru Lazaru membrulu acestui sinodu eparchialu, intr'o scrisóre càtra presidiu aratà, cà este morbosu si nu se póte infacisia, deci cere concediu pana la re'nsanatosiare.

Concediulu i se acórda:

Nr. 21. Petitiunea corpului invetiatorescu din cerculu Coului, ca autoritatile politice se incaseze salarielre invetiatoresci.

Se predà comisiunei pentru censurarea repórteloru scolastice ale consistorieloru.

Nr. 22. Acus'a locuitoriloru din Nadabu, in contra pretului Ioane Popoviciu de acolo.

Se predà comisiunei petitionarie.

Nr. 23. Alesandru Cratiunescu cere permisiunea de a absolvá cursurile teologice in decursu de duoi ani.

Se incredintiéza comisiunei petitionarie.

Nr. 24. Ca comisiunile emise se póta lucra.

Siedinti'a se incheia, hotarindu-se, ca cea venitoria se se incépa mane la 9. óre a. m.

Acestu protocolu s'a cetitu si autenticatu in Siedinti'a IV. a sinodului eparchialu tienuta in $\frac{19}{7}$ aprilu, 1871.

Procopiu Ivacicoviciu, m. p.
presiedinte

Georgiu Pop'a, m. p.
notariu.

se incepe crescerea in tóte ramurile mai insemnate a vietiei sociale. Clas'a ostasiésca s'a crescutu totu de un'a; cu desvoltarea vietiei de dreptu se desfasura si chemarea juridica si crescerea apare si pe acestu terenu cá o trebuintia; desvoltandu-se filosofia parte langà parte prin biserica, chemarea filosofica cere o crescere filosofica; apare in fine chemarea medica cu trebuintiele ei: asia vedemu ivindu-se pretutindené universitatile ca cele mai insemnate institute de crescere a secliloru trecuti.

Fàra multa dialectica va vedé ori-care, cumcà tóta acést'a crescere a secliloru trecuti, e de scopu curatu publicu: omului i se dà ocasiune de a se desvoltá pentru chemarea sa publica alésa dupa placu. Totu ast'a aparintia, care o amu vediutu in tempulu anticu; deschilinirea e numai, cumcà adi nu e crescerea castica, si cumca e mai generala.

Pe langa tóte, din acést'a crescere nu e decâtu ramulu bisericescu in catu-va basatu pe adeveratele principie ale crescerei; prin crescere amu ajunsu noi acolo unde suntemu adi: la viéti'a cerésca pe pamentu, la egalitatea omeniloru, la dreptulu de a-si

desvoltá ori-care poterile sale individuale in favorulu se si alu societatii. — Nu revolutiunea francesca, nu poetii si filosofii seclului au prochiamatu egalitatea, fratietatea intra ómeni; le-a prochiamatu aceste crestinismulu cu mii de ani mai nainte. O reforma asia de mare a cerutu inse tempu. Doue mii de ani sunt cà unu momentu in viéti'a ómenimei!

Seclii trecuti sunt fórte pucinu conscii despre ace'a ce facu pe terenulu crescerei: si crescu pentrucà vedu, cumcà au lipsa de crescere; crescerea loru nu e inse neci decum sistematica. — Ce s'a scrisu la romani „De educatione“ séu „de beneficiis“ e o incercare séu petrecere amamabila. Evulu mediu nu a facutu neci atat'a; tempulu renascerei spirituale cu pucinu mai multu.

Càtra finea seclului XVIII. apare dantei'a óra crescerea, ca obièctulu unui studiu seriosu. — Unu barbatu alu acestui seclu, unulu dintre nuncii desvoltarei spirituale alu seclului XIX. J. J. Rousseu privesce dantei'a óra crescerea de ace'a, ce e in adeveru. „Emil on sur l'education“ e unu opu, care

Sedintia a IV.

tienuta in 19/7. Apriliu 1871,

Presidiulu ordinariu. Notariu Ioane Groz'a
25. Se cetesce protocolulu siedintiei trecute si
Se autentica.

Nr. 26. Presidiulu substerne suplic'a deputatului Vin-
centiu Babesiu prin care si-cere licentia de afi absolvatu dela
participarea la siedintiele de estu tempu ale sinodului.

Licentia se dà.

Nr. 27. Presidiulu substerne recursulu Sinodului paro-
chialu din Ecic'a romana, prin care se r'oga ca contraversiile
intre densii si Serbi se se pertracteze, prin delegatiunea es-
misa in caus'a despartirii comunelor amestecate.

Se transpune comisiunei petionarie.

Nr. 28. Presidiulu substerne estrasulu protocolului scau-
nului protopresviteralu a tractului Pestesiu dto. 14. Fauru a.
c. Nr. 6. prin care s'a decisu a se rogá venerabilu Sinodu
eparchialu, ca pana la arondarea si regularea protopopiatelor,
— protopopulu acestui districtu se remàna cu locuint'a in
Oradea-mare.

Se transpune comisiunei petitionarie.

Nr. 29. Presidiulu presenta doue petitiuni a sinodului
protopresv. alu Siriei si anume un'a petitiunea pentru a se
da espicatiune §-lui 63 din statutulu organicu, cà càtu si la ce
obsecte se estinde activitatea comitetului protopresviteralu?
er' prin a doua r'oga a se esopera dela congresulu nationalu
bisericescu *tiparirea cartiloru bisericesci si scolarie cu litere
romane.*

Ambele se transpunu comisiunei finantiarie.

Nr. 30. Presidiulu substerne petitiunea deputatului preo-
tuescu Constantinu Gruiciu si a deputatului mir'enu Mihaiu
Besanu, prin care si-ceru licentia a absentia dela siedintiele
sinodale din caus'a morbului.

Licentia li se dà. —

Ér la propunerea deputatului Borlea se decide:

Ca in viitoriu nici unui deputatu nu'e permisu a se
depàrta nainte de a capata licentia dela Presiedinte seu dela
Sinodu.

Nr. 31. Presidiulu presenta petitiunea preotului din Giri-
siu Nicolau Popoviciu, prin care se r'oga ca procesulu ara-
dicatu in contra sa, se se iè inainte si se se aduca sentintia
finala.

Se transpune la comisiunea petitionaria.

Nr. 32. Deputatulu Dionisiu Cadariu substerne statutele
institutului de creditu si de economia „Albina“ si propune
ca Sinodulu se decidà: cà dieces'a aradana cu banii tuturor
fondatiuniloru, care se afla in pusetiunea dansei se participe
ca actiunariu la acestu institutu, se recomande comunelor
bisericesci si prin acestea privatiloru, ca icàtu mai mare nu-
meru se se facà actiunari acestui institutu.

Se transpune comisiunei finantiarie.

Nr. 33. Deputatulu Ioane Moldovanu presenta Sinodului
propunerea sa inprivinti'a cualificatiunei de nou alegendiloru
protopresbiteri, si propune ase decide: ca protopresbiterii ale-
gendi de acumu inainte in oficiile vacante, pe l'anga inve-
taturile teologice se posièda si sciintiele juridice seu baremu
cele filosofice.

si adi, dupa o suta de ani, stà la nivoulu culturai
moderne. Cà t'ota productionile franceze are si acestu
opu virtutile si slabitiunile sale mari: o extremitate
in bunu si un'a in reu. — Pe l'anga t'ote aceste elu
a servitu de basa studiului despre crescere, care se
se desv'olte numai de-catu in o sistema si se ajunga
prin ast'a la rangulu de sciintia.

Ce'a mai mare parte a principiiloru despre
crescere le espima Rousseau parte espresu parte
aprocsimativu. — Doue idei, cari se strechora peste
intregulu opu alu lui sunt in adeveru principiile
supreme a crescerei: crescerea trebe se fia o des-
voltare libera si naturala a tuturoru facultatiloru
omenesci. — Prin ast'a condemna Rousseau espresu
crescerea secliloru trecuti, care nu numai cà nu a
fostu libera si naturala, ci sa si restrinsu numai la
unele functiuni omenesci. Rousseau voiesce cà nu
numai spiritulu ci si sufletulu (animus) si nu numai
unele din functiunile acestoru facultati se fie desvol-
tate, ci t'ote la olalta. Toemai asia voiesce inse ca
si partea fisica a omului se fia obiectulu celei mai
mari grigi a crescatoriului. Cu unu cuventu, elu

voiesce, ca intregulu omu, asia cum e, se se desv'olte:
cugetarea, judecat'a, fantasi'a, nobl'eti'a sentiuriloru nu
sunt pentru elu mai multu obiectulu crescerei decàtu
desvoltarea a ori-carei functiuni fisice a omului. —
Prin aceste dice apoi, cà nu numai pentru vièti'a
publica, ci si pentru ce'a privata trebe omulu cres-
cutu. — Adeverulu celu mai mare alu lui Rousseau
e inse; cumca ac'est'a crescere trebe se fie libera seu
naturala: crescatoriulu nu are decàtu a aparà pre
celu crescutu de influintiele, care potu corupe spiri-
tulu acestui'a in t'ote cele lalte, nu e vointi'a cresca-
toriului, ci inclinatiunile naturale a crescutului mesu-
rariulu crescerei. — E de prisosu a observà la acestu
locu, cumcà aceste adeveruri seducu pre filosofulu
adencu alu seclului XVIII. la cele mai mari extremitati.

Seclulu XIX. a mersu in urm'a lui Rousseau;
a alesu ce-e bunu si delaturatu ce-i-a parutu de reu:
in scurtu tempu avemu de a aseptà o sistema a
crescerei.

La acestu locu nu se p'ote face o teoria mai
speciala despre crescerea moderna; me voi restringe
de a incercà inse nescari reflexiuni generale, cari mi

Se decide ase pune la ordinea dilei.

Nr. Trecându la ordinea dilei, Mihaiu Buneiu referintele comisiunei esmise pentru censurarea reporturile, prezentate Sinodului eparchialu din partea ambeloru senate scolarie; din dieces'a Aradului refera onoratului Sinodu reportulu seu, care in generalu se primesce si se trece la desbaterea lui in specialu precumu urmédia:

1. Comisiunea esmisa s'a convinsu, că senatele scolarie au esecutatu decisulu sinodului eparchialu din anulu trecutu, impartindu districtele in cercuri inspectorale si anume: pe celu aradanu in 32; ér' pe celu oradanu in 9 cercuri, comisiunea ar' fi doritu, ca senatulu scolariu aradanu se fia atinsu in reportulu seu, că intratau deja nou denumitii inspectori in functiune si facut'au ceva sporiu? La acestu punctu deputatulu Parteniu Cosm'a propune: ca sinodululu se concrédá si pe viitoriu consistorieloru respective senatelor scolarie, ca dupa recerintia si necesitate se imultiésca, seu imputine cercurile inspectorale.

Punctulu 1. se primesce cu propunerea deputatului Parteniu Cosm'a.

2. Cu privire la postulu de catichetu la Gymnasiulu din Aradu care pana aci s'a ingrigitu gratuit; Comisiunea opinionéza, ca onoratulu Sinodu se facá o representatiune, cătrá inaltulu Ministeriu de instructiune in care sese céra erigarea de catedra pentru propunerea de religiune din sesele statului la Gymnasiulu din Aradu, Beiusiu, Orade si Temisior'a; la acestu din urma se despartá catedra limbei si literaturii romane de cătra propunerea religiunii, — La acestu punctu deputatulu Parteniu Cosm'a face propunerea, ca in-

cátu se atinge de catedr'a de religiunea din Beiusiu se se lese afara, de ór'a ce consistoriulu oradanu in urm'a decisului sub Nr. 74 a Sinodului din anulu trecutu, a si facutu passii recerinti la Ministeriu pentru catedr'a religiunaria dela Gymnasiulu din Beiusiu si Oradea mare, ér' cu compunerea representatiunei pentru celelalte se se incredintieze consistoriulu aradanu.

Deputatulu Sigismundu Borlea partinesce prounerea comisiunei cu aceea adaugere, ca escutiv'a se se incredintieze presidiului.

Deputatulu Petru Petroviciu la acestu punctu face contra motiune, ca la Temisiora se nu se desparta catedr'a de limb'a si literatur'a romana de catedr'a de religiune, care respinganduse. —

Se primesce propunerea comisiunei cu adausulu deputatului Borlea.

3. Referitoriu la datele statistice cele defetuose, consistoriele sunt legitimate, prin imprejurarile ne favorabile, care au facutu imposibila compunerea unei statistice mai complete, se astépta inse ca pe viitoriu se presinte sinodului o statistica mai detaiata si completa.

Se primesce.

4. Ce se atinge de edificarea unui institutu preparandialu, comisiunea opinionéza: ca senatulu scolariu aradanu se intrebe directoratulu scolariu preparandialu: că ce s'a intemplat cu banii aceia?

Deputatulu I. P. Deseanu dá deslucire că dupa dovedirea actelor aflatórie in archivulu diecesanu, acést'a suma se afla stranspusa de directorulu preparandialu la fondulu

paru de necesarie spre priceperea celor ce voiescu a dice mai tardiu despre crescerea juneloru romane.

In decursulu desvoltarei sale e supusu omulu influintieloru neintrarupte a lunei esterióre: omulu resulta din aceste tocmai ca din sine ensu-si. Omenii, cu carii vine omulu singuratecu dela nascere pana la desvoltarea sa definitiva in atingere, natur'a esterióra si caracterulu tempului producu schimbari fundamentale in fiint'a singuratecului omu. — Acestu procesu de schimbare e crescerea in intielesulu absolutu. — adeca desvoltarea omului dela nascere pana la mórte. — Sum siguru, cumca nime dintra noi nu o intielege crescerea asia.

Necesitatea, cu care e legatu omulu de societate, ii impune singuratecului detorintie facia cu societatea, căreia elu ii detoresce esistinti'a sa: ori care omu are voindu nevoindu o chemare sociala. — Calciunariulu si tieranulu tocmai ca regele si ministrulu. Spre a implini acést'a chemare sociala se receru calitati, care in desvoltarea neinfluintiata a omului, acést'a nu le ar avé; elu trebe se le invetie, a invetiá va se dica a se desvoltá sub influentie esterióre. —

Infintiarea, care tinde că unu omu se-si cascige calitatile pentru chemarea sa publica, e crescerea in unu intielesu mai strinsu, calciunariulu invétia tocmai asia ca filosofulu ori juristulu. — De aruncamu o privire peste desvoltarea omenimeii, vedemu, cumca nainte de seclulu XIX. lumea nu a avutu alta crescere decâtu acést'a — Romanii d. e. neci nu au cuventulu „crescere“. — Educatio v. o. d. invetiamentu. In adeveru au crescutu parintii pre fiii sei; nu i-au crescutu inse voindu (ce am disu mai susu) si pentru ace'a dieu cumca nu au crescutu. Noi numimu adi acestu ramu a desvoltarei: invetiamentu, si-lu deschilimiu prin ast'a cu totulu de ace'a, ce intielegemu noi sub crescere.

(Va urma.)

Joanu Slaviciu.

scolariu greco-oriental din Pest'a si propune: ca consistoriul aradanu se se incredintie a face pasii necesarii pentru recastigarea acestui fondu.

5. Incatu pentru reuniunile si conferintiile invetiatoresci, comisiunea nu p'ote din destulu a le recomanda, cu atata mai virtosu, ca si din reportulu senatului scolariu oradanu, acele promitu dupa rezultatele avute unu sboru avantajosiu invetiamentului.

Se primesce.

6. Cu referintia la opurile scolastice intrate si censurate de comisiunea scolastica, si anume: „*antai*” a *carte de lectura romana* de I. Popescu; precum si „*Tabele*” de T. Rosiu se recomanda de a se introduce in tote scolele nostre, nu altcum si cele compuse de Dr. Paulu Vasiciu, anume: „*Catechismulu san atatii*” si „*antropologicu*” cu aceea deosebire ca aceste din urma cu privire la terminii tehnici se se introducea de o cam data numai ca legendarie.

Comisiunea ar' fi asteptatu, ca senatulu scolariu din Aradu se fia referatu ven. Sinodu, ca ce carti, se propunu in scolele nostre si de care avemu trebuintia.

Se primesce.

7. Ce se atinge de radicarea scoleloru, acaroru necesitate o simtiescu toti atatu de multu, comisiunea opinioneza: ca senatele scolare, se se ingrigesca prin organele sale executiv, ca in locurile acele unde lipsescu scole, respectivele sinode parochiale se le edifice, caci numai astfelu ne potemu sustine scolele nostre confesionale.

Se primesce.

8. Referitoriu la institutul pedagogicu din Aradu, respective: repararea, strafomarea edificiului, imbunatatirea salarielor profesionale, comisiunea recomanda sustinerea decizului sinodalu de sub Nr. 107. si a se invita sinodulu din Caransebesiu, pe cale telegrafica, ca ore invocesese la o preparandia comuna, caci numai dupa acest'a ne amu pot demite in desbatere meritoria a cestiunei. Totusi incatu despre calificatiunea tinerilor preparandiali, comisiunea opinioneza; ca pe viitoriu numai acei tineri se fie primiti in preparandia, carii voru fi absolvatu 4 clase gimnasiale seu 3 reale. La acestu punctu I. P. Deseanu propune urmatoarele adause:

In preparandia se pota fi primiti si astfelu de tineru cari n'au absolvatu 4 clase gim. seu 3 reale, decata inainte de primire voru pot depune esamenu din sciintiele pregatitorie cu succesu bunu.

Se primesce opiniunea comisiunei, cu adausulu propusu de Ioanu Popoviciu Deseanu.

9. La intrebarea senatelor scolare, ca ore invetiatorii nostri se participe la cursulu pedagogicu supletoriu de 6 septamani, ce se arangeza din partea inspectorilor guverniali: comisiunea a aflatu de bine ca neci decatu; deorece atare participare sta in contrariatate cu autonomia nostra; dar' totusi fiindu ca guvernulu, a destinatu ore-si care suma pentru deschiderea acelu cursu, si pentru remuneratiunea invetiatoriloru participatori, fara deschilinire de confesiune si nationalitate, pe langa aceste e recercatu capulu Diecesei nostre de ai recomanda barbati apti si eminenti dintre invetiatorii nostri confesionali, cari pe langa o remuneratiune

cuvintiosa ar' avea voia se tiena prelegeri in limb'a romana; si astfelu intentiunea guvernului se constatza de forte salutaria si avantagiosa, promovarei culturai poporului prin invetiatori bine cualificati: comisiunea opinioneza: ca sinodulu se binevoiesca a face o representatiune catra ministeriulu instructiunei publice, in care se-lu roge, ca chiaru in interesulu promovarei culturai si spre inlesnirea realizarei scopului prefiptu, se binevoiesca ai administra capulu Diecesei nostre ca elu se fia instare a deschide insusi acelu cursu supletorin.

La acestu punctu deputatulu I. P. Deseanu propune a se anesa la opiniunea comisiunei urmatoriulu adausu:

Deca guvernulu va acordá aceste ajutore cerute, atunci cursulu pedagogicu se va tiena in Aradu pentru intrég'a eparchia, ér la din contra: in Aradu si Oradea-mare fiindu de a se arata in representarea catra guvernulu si numerulu intregu alu invetiatoriloru, atatu cualificati catu si necualificati din districtele ambeloru consistorie.

S'a primitu propunerea comisiunei cu adausulu facutu de Ioane P. Deseanu.

10. Incatu pentru diferitele recuisite: *mape, globuri si tabele* ce s'ar' impartu din partea guvernului scoleloru nostre confesionale in limb'a magiara, senatele scolastice se-si tiena de detorintia, ca la casuri obveniente se recerce guvernulu tierei, ca acele instrumente se ni-le procure in limb'a romana, si se le trimita Eppului diecesanu spre distribuire.

La acestu punctu deputatulu Iosifu Popoviciu propune a se mai adauge catra opiniunea comisiunei urmatoriulu adausu:

Totu odata senatele scolare a ambeloru consistorie, se indruma: a impune inspectoriloru, si prin acesti'a tuturoru invetiatoriloru, ca se nu primesca si se nu folosesca alte carti si instrumente de invetiamentu decatu numai cele prescise din partea autoritatii scolastice gr. or.

Propunerea comisiunei se primesce cu adausulu facutu de Iositu Popoviciu.

11. Ce se atinge de corespondintia inspectoriloru guvernamentali de a dreptulu cu invetiatorii nostri confesionali Ven. sinodu se binevoiesca a recerca ministeriulu instructiunei publice, ca pe viitoriu se-si indrume organele sale scolastice a se adresa consistorieloru nostre si aceste prin inspectorii scolari cercuali catra invetiatorii; ér invetiatorii se fie inviatu prin respectivele consistorie a nu primi ordinatiuni numai dela iurisdictione nostra bisericeasca si scolaria.

Propunerea comis. se primesce.

12. In privintia cartiloru scolastice comisiunea cu respectu si la propunerea inspectoriloru scolari, opinioneza: ca sinodulu se alega o comisiune anchetaria, carea se censure si compuna cartile scolastice, se se ingrigesca pentru procurarea si impartirea loru catu mai acomodata pe la scolele nostre confesionale, ér incatu despre organizarea invetiamentului, se se puna in lucrare opulu congresului nationalu din anulu trecut si se se esecute incatu este esecutabilu. In fine comisiunea censurendu regulamentul pentru administratiunea invetiamentului in districtulu consistoriului oradanu si aflandulu conforma regulamentul adoptatu de congresu — recomanda sinodulu pentru de alu aproba, in-

sarcinandulu pe viitoriu cu altu regulamentu pentru portarea invetiatoriloru in si afara de scola.

Se primesce.

13. Convingenduse comisiunea din reportulu senatului scolariu alu Oradii, ca universitatea comitatului Bihoru a refusat introducere salarieru invetiatoresci, in preliminariulu speseloru comunale: comisiunea e de aceea parere: ca consistoriulu oradanu se petitioneze la guvern, si se-lu roge ca se indrume pe respectiv'a universitate comitatensa a si implini datorint'a basata pe usu si sistienuta si de lege.

La acestu punctu I. P. Desseanu propune ca reprezentatiunea catre guvern se se faca prin sinodu, er' nu prin consistoriu. Er' deputatulu Georgiu Pop'a propune a se adauge la acestu punctu urmatoriulu adausu:

Considerandu ca in districtulu Oradii un'a dintre pedecel principale este slab'a stare a invetiatoriloru.

Considerandu ca salarielu cele mici invetiatoresci suntu forte precarie si se incaseza forte neregulatu, incatu unu midilocu atatu de precariu nu pote da garantia destula despre progresu.

Considerandu cumca comunele fara intevenirea guvernului, de reulu lipseloru in man'a bunei vointia nu voru pote satisface cerintieloru.

Propunu:

Ca oueratululu sinodu se bine voiessa a otari ca in casulu candu ministeriulu ar' refusa introducerea speseloru invetiamentulu in budgetulu comunalu: Ilust. sa dnulu presiedinte sinodalu se se adreseze pre bas'a statutulu organice catre toti romanii si catre toti ortodosii pentru contribuiri ca se se infiinteze unu fondu scolasticu in cerculu Oradii, carele se sucurga dupa modalitatile ce se voru hotari mai tardiu regulatu lipseloru invetiatoriloru.

Se primesce propunerea comis. cu propunerea facuta de deputatulu I. P. Desseanu er' adausulu facutu de G. Pop'a se primesce cu aceea modificare ca fondulu infiintendu se fia pentru intrég'a Eparchia aradana.

14. Fiindu deja primita in principiu de sinodulu trecut infiintiarea unei *scole mari romane confesionale eperchiale*; comis. censuratoare luandu la desbatere proieptulu presidialu referitoriu la acestu institutu si aflandulu de forte salutaru dar' involvendu acel'a mai multe cestiumi care cadu afara de competint'a acestei comisii; opiniunea comisii este a insarcina senatulu scolariu aradanu cu realizarea acelei'a, er' incatu despre ecurarea fondulu, comisiunea e de parerea de a se transpune comis. finantare spre opiunare.

Se primesce.

15. Cu referintia la comisarii consistoriali, carii in sensulu stat. org. ar' ave de a visita scolele din timplu in timplu: comis. opinionéza: ca de ora ce dieces'a nostra nu dispune inca cu fonduri, senatele scolarie se se ingrigesca ca acesti comisarii se-si faca acest'a datorintia onorifica gratuitu, totu astu felu opinionéza si despre inspectori scolari, cu aceea de osebite ca li se sustine dreptulu de a fi rebonificati candu dieces'a va dispune de fondu.

La acestu punctu I. P. Desseanu propune a se adauge: er' comunele bisericesci voru fi datorie a da gratuitu cara usitur'a comisariulu si inspectoriloru scolari.

Se primesce propunerea comisii cu adausulu facutu de I. P. Desseanu.

Nru 35. presiedintele presentéza recursulu comitetulu parochialu din Chiseteu in caus'a indeplinirei parochiei a dou'a.

Se transpune comisiiu petitionaria indrumenduse ca in siedint'a prosima se faca reportu.

Nru 36. Sigis. Borlea referintele comisiiu organizatoria referéza, ca luandu la desbatere, propunerea facuta de deputatulu Mihaiu Besanu de sub Nru 17. comisiunea delaturendu propunerea lui M. Besanu recomanda sinodulu a decide:

1. Sinodulu eparchialu constata necesitatea de a se elabora catu mai curundu unu operatu pentru instructiunea interna a oficiulu preotiescu si foruriloru bisericesci, facependu dela consistoriu pana la parochia.

2. Consistoriulu aradanu in contielegere cu celu oradanu este insarcinatu a face unu astfelu de elaboratu pentru preotie si forurile bisericesci a intregi diecese, si alu pune in lucrare numai decatu, seu celu multu pana la 1. Ianuariu 1872.

Propunerea comisiiu se primesce.

Nru 37. Se cetesce raportulu comis. petitionarie in privint'a suplicei lui Alesandru Cratiunescu clericu de cursulu I. pentru depunerea esamenulu de calificatiune inainte de a termina studiile teologice; comis. nu recomanda incuviintiarea acestei rogamine.

Se decide a se transpune consistoriulu concerninte spre pertractare.

Nru 38. Se cetesce reportulu comisiiu petitionarie in caus'a plansorei comunei politice din Siomosiu contra invetiatoriulu Eutimie Bugariu pentru necapacitatea s'a; comis. propune a se transpune consistoriulu respective senatulu scolariu spre pertractare.

Se primesce propunerea comisiiu.

Nru 39. Se pune la ordinea dilei propunerea deputatulu Ioanu Moldovanu, de sub nru 33. la care deputatulu M. Romanulu propune urmatoriulu adausu:

In casu candu nu aru fi concurenti cu calificatiune receruta, postulu protopresviteralu remane sub administrare provisoria. Administratorulu se denumesce de autoritatea diecesana. La decurgere de unu anu dela primul concursu, deca va cere comitetulu protopresviteralu, se pune la cale alegere noua in modulu de mai nainte.

Er' deputatulu I. P. Desseanu face contr'a motiune: pentru calificatiunea protopresviteriloru, se pretinde afara de calificatiunile ulterioare celu pucinu 8 clase gimnasiale, dela care regula se face exceptiune numai pentru acei preoti parochiali bine meritati pre terenulu bisericescu cari in viet'a practica bisericésca au datu dovedi faptice despre aptitudiunea loru de osebita pentru oficiulu protopresviteralu.

Presiedintele punendu la cale votarea prin sculare, — adausulu facutu de M. Romanulu cade; asiderea si motiunea deputatulu I. P. Desseanu inca cade. Si asia:

Se primesce propunerea deputatulu Ioane Moldovanu.

Nru 40. Fiindu timplulu inaintatu se redica la 3 ore dupa mediadi.

Procopiu Ivacicoviciu, m. p.]
presiedinte.

Ioane Groza, m. p.
notariu.

CORESPONDINTIA.

Onorata Redactiune!

De ór'a ce stimatulu diurnalu alu Domniei vóstre si-pórta caracterulu de diurnalu literariu bisericescu, durere cà nu e oficiosu! Ve rogamu primiti in colónele-i comunicàtiunea acést'a a nóstra speciale, ce are consonanti'a unui donu filantropicu in meritulu bisericeii nóstre.

Cu ocazia tienerii siedintiei Comitetului parochialu extraordinariu din 15. Martiu a. c. doi individi si membrii comitetului: Petru Sirianu tutorulu si Georgiu Popoviciu se promisera scrisualuminte, a face pre séma santei bisericeii locale un'a campana in marime de 10. centenari care se urca la o suma de 1000 fl. m. c. — cu aceea conditie in sa, ca pre campana se se puna in scripti'a: „Facuta prin Petru Sirianu cu soci'a sa Soc'a si Georgiu Popoviciu in memoria reposateisale socii prime An'a si cu a dou'a, care e in viatia Giula“ anotanduse din partea presidiatului protocolaruminte.

Din partea Comitetului si Sinodului parochialu gr. orient: din comun'a Micalac'a, cu cea mai pia stimatiune adresamu solena multiemita publica, precumu Ilustritatiiei sale Inaltu-présantitulu nostru Domnu Episcopu diecesanu si parinte pentru povatiuirea archipastorésca, precumu in ast'a privintia, combinatu cu tóte meritele ce corespondu la buna starea si inaintarea bisericeii si scólei nóstre locale: asia si onoratorulu donatori amintiti, cari ca fii adevarati ai sfintei Maicei nóstre bisericeii, din Duhu umilitu, inima n' franta si smerita adusera onóre si in frumsetiare casei Domnului jertfa bine primita.

Datu in Micalac'a prieru 1871.

Comlosianu m. p.
presiedintele comitetului
parochialu.

Moise Babescu m. p.
Notariulu comitetului.

VARIETATI.

□ In congregatiunea municipala mai de curendu trecuta a capitalei Ungariei, directorulu comisiunei statistice ascernù rezultatulu conscriptiunei poporului din Pest'a, din care ca unu ce interesantu pentru noi estragemu: cà numerulu g. orientaliloru diu Pest'a este 1500, si ca confesiune ei sunt cei mai culti intre toti locuitorii de 200,476. Asia dara in capital'a Ungtriei marturisitorii confesiunei gr. or. stau in fruntea culteii! De asia ceva potemu fi mandri totu de una!

Proprietatea si editur'a teologiloru aradani.

** Din Siri'a ni se scrià cumcà acolo s'a infintiatu unu coru de plugari, — sub conducerea individuala a unui'a dintre ei, cu numele Demetriu Petroviciu, — care si pana acum'a a facutu progresu laudabilu (amu dori de aceste in tóte comunle romane! Red.)

** Odes's'a In vinerea mare fiindu adunata la biserica (la denia) o multime de poporu si prunci, intru'unu tardiu unu parinte observà cumcà prunculu lui a disparutu, si dupa ce incepù alu cerca, mai tardiu l'a aflatu mortu, in cas'a unui jidovu, constatanduse acést'a mórte, locuitorii din Odess'a a facutu o góna formala asupra tuturoru jidoviloru, inpendu ai ucide fara crutiare.

□ Preotulu Dr. Dölínger, marele teologu si istoriografu alu bisericeii apusene, profesoru dela universitatea din München, asupra carui, precumu scimu din partea archiepiscopulu seu s'a enunciatu excomunicatiunea cea mare bisericesca, si-incheia dechiaratiunea sa referitória la dogm'a de infalibilitate asia: „acést'a dogma nu o potu recunvse ca crestinu, nu ca teologu, nu ca istoriografu si nu ca patriotu: — nu ca crestinu, pentru cà e necompatibila cu spiritulu evangelicu si cu enunciatele chiere a le lui Cristosu si ale apostoliloru; are de scopu a predomni lumea, carea predomnire I. Crista combatu'o; — nu ca teologu pentru cà e oblu improvitóre facia cu intrég'a traditiune adeverata a bisericeii; — nu o potu primi ca istografu, deórece, ca atare sciu, cà nisuinti'a la o astfelu de predomnire a costatu Europei riuri de sange, a nimicitu provincie intregi, frumosulu edificiu alu organismulu bisericeii strabune din temelii la latinatu si a produsu si sustienutu cele mai urite abusuri in biserica; in fine ca patriotu sum silitu a o respinge, pentru cà cu pretensiunile ei de a supune pre monarhi cu statele civile poterii papale: pune basa la discordiale cele mai stricatióse nemarginite intre statu si biserica, intre preoti si mireni. ect. ect.

+ Dogm'a infalibilitatii in serbatorile pasciloru, precumu suntemu informati, se publicà si in biserica romana gr-cath. din Oradia-mare.

** Poetulu Bolintineanu dupà cum anuntia foile din Romania e in o stare ne fericita, ocupaciunile celo multe literarii l'a pusu afara de estremiate, încatu astadi nu e in stare a se conduce pe sine, ci e sub tutela altora. Bibliotec'a i s'a pusu sub sortitura.

Post'a Redactiunei.

Fiindu informati cà unii stimati domni, cari s'au abonatu la foia nóstra indirecte, nu primescu foi'a; deci binevoésca a-se adresà de a dreptulu la noi facendune cunoscutu numele acelor'a cari au coleptatu banii de prenumeratiune, ca se ne potemu orientà facia cu astfelu de crestini.

☞ Dnii prenumeranti cari încà n'au trimisu banii de prenumeratiune, suntu rogati de a se grabi cu trimiterea loru de órece nu peste multu i voru ajunge semestrulu II-lea cu restantie.

Pentru redactiune: **Mihalu Sturz'a.**

Tipariulu lui Stefanu Gyulai in Aradu.